

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

26 Temmuz 2018

TEMMUZ 2018 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ GIDA FİYATLARI ve DÖVİZ KURU GİT-GEL YAPIYOR, ENFLASYON YÜKSELİYOR
- ✓ MUTFAK ENFLASYONUNDA ONİKİ AYLIK ARTIŞ YÜZDE 16,07 ORANINDA
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.738 TL, YOKSULLUK SINIRI 5.662 TL
- ✓ BİR KİŞİNİN AYLIK GEÇİM MALİYETİ ASGARİ ÜCRETİN 533 TL FAZLASIYLA 2.136 TL

Uygulanan ekonomik politikalarda gündemi faiz ve döviz kurundaki gelişmeler meşgul ederken, özellikle gıda fiyatlarının mevsim normallerinin üstüne çıkması ve sürekli değişim göstermesi, enflasyona olumsuz yansıyor. Aylık ve ücretlere sonradan gerçekleşen enflasyon farkının verilmesi, başta çalışanlar olmak üzere dar ve sabit gelirli kesimlerin geçim şartlarını iyileştirmeye yetmiyor.

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu), çalışanların geçim şartlarını otuz bir yıldan bu yana aralıksız olarak her ay düzenli olarak yaptığı "**açlık ve yoksulluk sınırı**" araştırması ile ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının 2018 Temmuz ayı sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.738,37 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 5.662,46 TL oldu.
- Bir çalışanın **-sadece kendisinin-** yapması gereken **yaşama maliyeti** ise aylık 2.136,28 TL olarak hesaplandı.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Temmuz 2017	Aralık 2017	Haziran 2018	Temmuz 2018
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	420,34	445,58	475,25	478,53
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	344,95	368,86	396,02	399,86
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	445,97	476,69	507,11	514,56
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	286,41	317,01	335,97	345,52
Açlık Sınırı	1.497,66	1.608,13	1.714,35	1.738,37
Yoksulluk Sınırı	4.878,38	5.238,22	5.584,20	5.662,46

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Özellikle ücretlilerin ve düşük gelirli kesimlerin harcamalarında ağırlıklı yeri olan gıdada gerçekleşen fiyat artışları geçim şartlarının ağırlaşmasına yol açmaktadır. Gerçi altı aylık

dönem sonunda gerçekleşen enflasyon farkı aylık ve ücretlere yansıtılmaktadır. Ancak elde edilen gelir ile yapılması gereken asgari harcama arasındaki fark nedeniyle "enflasyon oranında artış" mevcut olumsuzluğun devamı anlamına gelmektedir. Örneğin geçtiğimiz yılın Temmuz ayında tek bir kişinin aylık yaşama maliyeti 1.876,53 TL ve net aylık asgari ücret 1.404,07 TL iken bu yılın Temmuz ayında net asgari ücret 1.603,12 TL ve fakat aylık yaşama maliyeti 2.136,28 TL olmuştur. Diğer bir ifadeyle, tek bir kişinin yaşama maliyeti son bir yılda 260 TL artış göstermiş ve fakat asgari ücret artışı sadece 199 TL olmuştur. Asgari ücretli bir işçinin eline geçen ücret geliri sadece 22 günlük harcamayı karşılamaktadır. Asgari ücret, dört kişilik bir ailenin "açlık sınırı" tutarının bile altındadır.

Geçen yılın aynı ayında gıda harcaması için aylık 1.198 TL bütçe ayırması gereken bir çalışan, aradan geçen bir yılın sonunda bugün 1.738 TL harcamak durumundadır. Yapılması gereken toplam harcama dikkate alındığında son bir yılda 784 TL daha fazla harcama gereği ortaya çıkmıştır. Gelirini bu tutarda artıramayan aileler ya borçlanmakta ya da harcamalarını kısarak yaşama standartlarını düşürmek durumunda kalmaktadır.

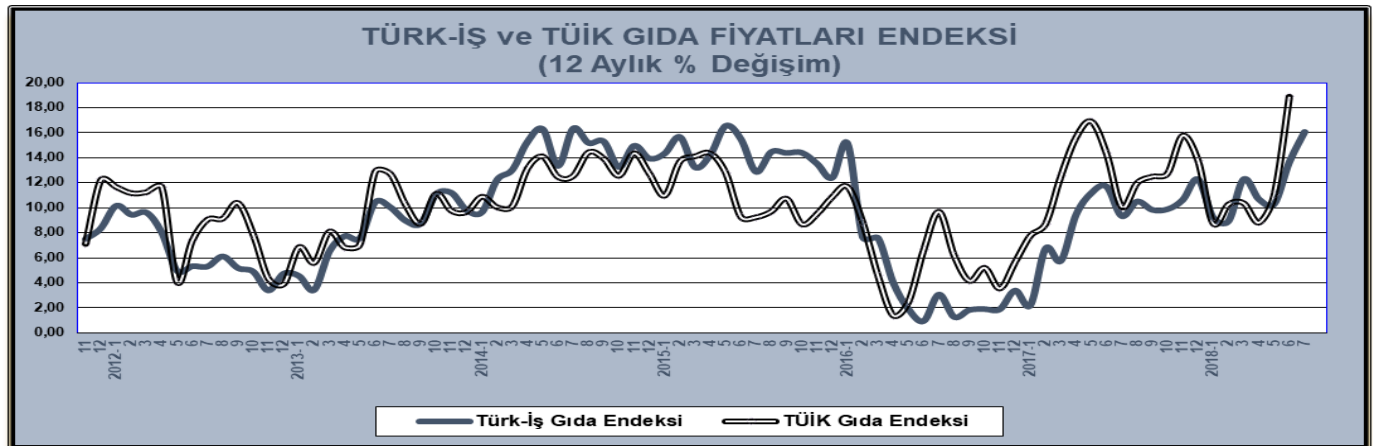
TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2018 Temmuz ayında şu şekilde gerçekleşmiştir:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,40 oranında arttı.
- Yılın **ilk yedi ayında fiyatlardaki artış** yüzde 8,10 oranına ulaştı.
- Gıda enflasyonunda **son oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 16,07 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 11,21 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Temmuz 2015	Temmuz 2016	Temmuz 2017	Temmuz 2018
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	-0,65	1,45	-0,71	1,40
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	7,84	-1,12	4,57	8,10
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	12,88	3,07	9,34	16,07
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	14,59	8,89	5,54	11,21

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hesaplanan tüketici fiyatları endeksi alt grubunda yer alan gıda endeksindeki son on iki aylık gelişim aşağıdaki şekilde yer almaktadır. Yaz mevsimine rağmen gıda fiyatlarındaki yükselme dikkati çekmektedir. Gıda fiyatlarındaki değişimin yönü aynı olmakla beraber TÜİK verilerinde daha sert düşüş ve yükseliş dikkati çekmektedir.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Temmuz 2018 itibariyle şu şekilde değişim gösterdi:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; bu ay yine ürünlerin fiyatında bir değişiklik görülmedi. Hatta bazı marketlerde indirim dikkati çekti.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; kıyma ve kuşbaşı et ile tavuk ve sakatat fiyatı yine değişmedi. Satışta olan kültür balık fiyatları da (alabalık, levrek, somon vs.) aynı kaldı. Yaz olmasına rağmen yumurtanın fiyatı yüksek oranda arttı ve tanesi 79 kuruşa kadar çıktı. Bakliyat ürünlerinde (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) kırmızı mercimekte yapılan fiyat ayarlaması dışında diğerlerinin fiyatı aynı kaldı.
- Yaş sebze-meyve fiyatları sürekli değişti. Geçtiğimiz ay gündemde fiyat artışlarıyla yer alan kuru soğan ve patates -nispi olarak- ucuzlarken, diğer gıda maddeleri fiyatı genelde yükselme eğilimi gösterdi. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı. Örneğin bamya, börülce gibi ürünler fiyatı yüksek olduğu için dikkate alınmadı. Benzeri şekilde çilek, vişne, yemiş gibi meyveler de hesaplama dışında bırakıldı. Bu ay ağırlıklı olarak 15 sebze ve 11 meyve fiyatı kapsandı. Araştırmada -her zaman olduğu gibi- ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketiminin toplam miktarından hareket edildi. Geçtiğimiz ay 5,02 TL olan ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay 4,75 TL oldu. Ortalama kilogram fiyatı 4,87 TL olan sebze bu ay da 4,87 TL ve ortalama kilogram fiyatı 5,23 TL olan meyve 4,59 TL olarak hesaplandı.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; bazı illerde maliyetlerin yükselmesi gerekçe yapılarak ekmek fiyatında artış yapılmaya başlandı, ancak henüz satışlara tam olarak yansımada. Pirinç fiyatında artış tespit edilirken diğer ürünlerin fiyatı değişmedi.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, margarin, zeytinyağı ve ayçiçeği yağı fiyatı bu ay yine aynı kaldı. Siyah ve yeşil zeytin ortalama fiyatı yükseldi. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinden fındık ve ayçekirdeği fiyatı arttı. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünleri bu ay yine değişmedi. Şeker fiyatı artmaya devam etti. Bal, pekmez fiyatı ile tuz, çay, ihlamur ve salça fiyatı aynı kaldı. Reçelde fiyat ayarlaması dikkati çekti.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplama temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliğı gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereğı açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağılı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiğı hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmeğ, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğere tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeğı yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

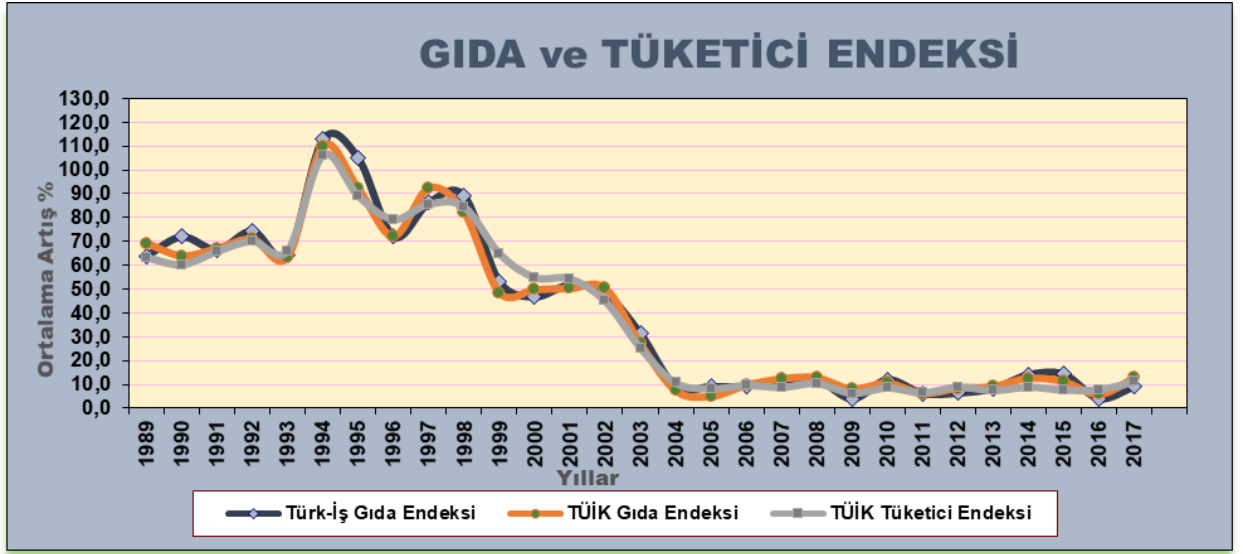
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 olarak hesaplanmıştır.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir göstere olmaktadır.